

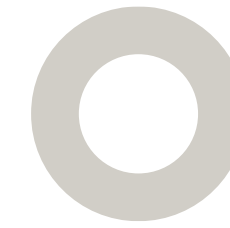
Η ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΩΝ ΈΞΥΠΝΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΣΤΗΝ Π.Ε. ΝΗΣΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ

Προοπτικές ανάπτυξης και
κοινωνικής καινοτομίας

02/09/2025

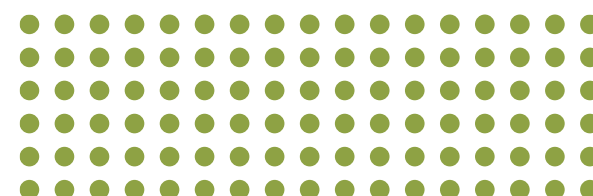
Γιάννης Μαυρογιάννης

Πρόεδρος ΔΣ & Δ/νων Σύμβουλος ΑΝΕΛΙΞΙΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΕ

Τι είναι τα Έξυπνα Χωριά ;

1. Κοινότητες που αξιοποιούν καινοτόμες λύσεις σε διαπιστωμένες ανάγκες και προβλήματα, ψηφιακά εργαλεία και συνεργατικές πρακτικές
2. Σχεδιάζουν και υλοποιούν τοπικές στρατηγικές με ενεργό συμμετοχή κατοίκων και φορέων
3. Διασυνδέουν παραγωγικούς τομείς της οικονομίας

Η σημασία τους για νησιωτικές και αγροτικές περιοχές

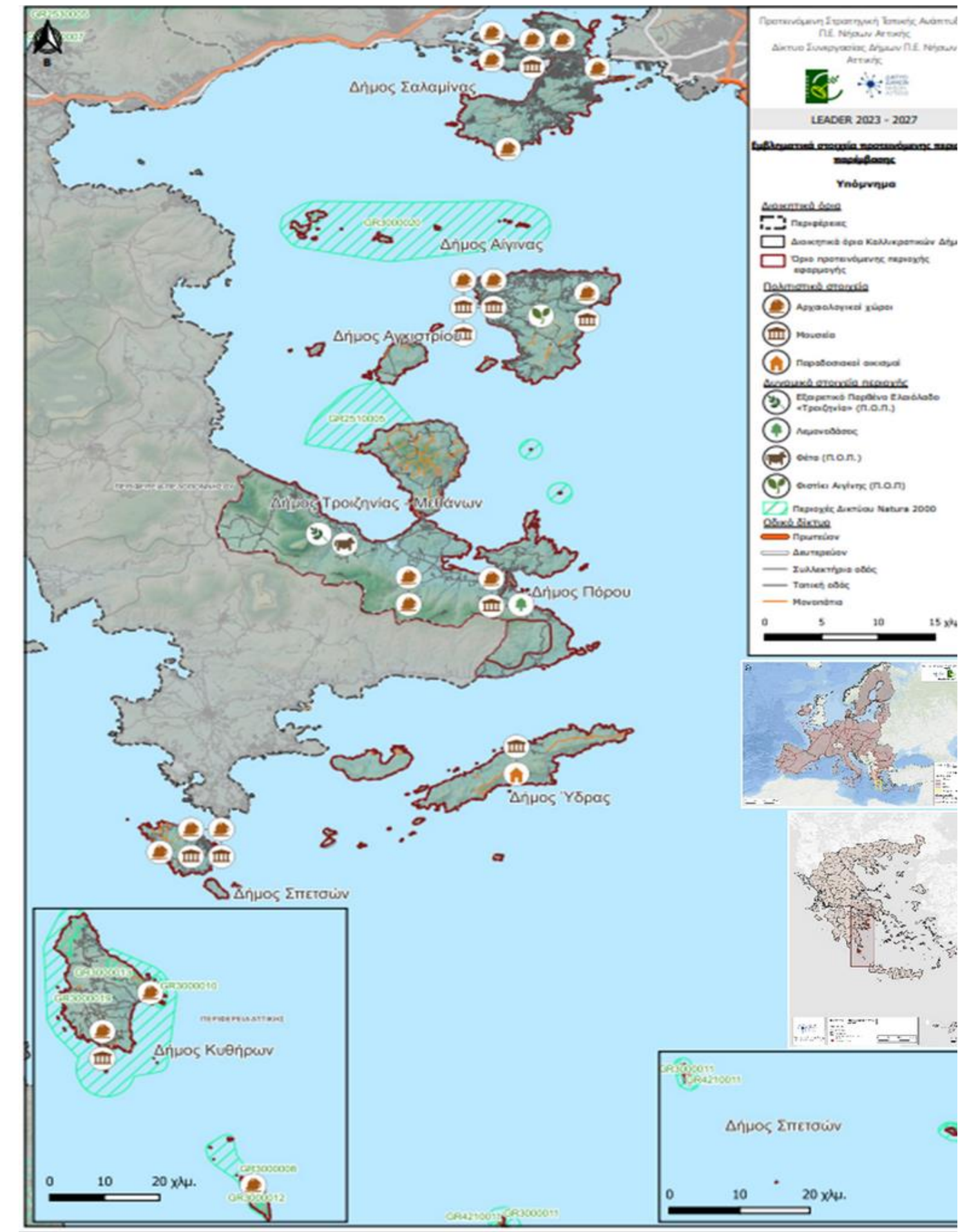
1. Αντιμετωπίζουν τη γήρανση και τη μείωση του πληθυσμού με δράσεις που προσελκύουν νέους κατοίκους και δημιουργούν ευκαιρίες απασχόλησης.
2. Ενισχύουν την κοινωνική συνοχή, προσφέροντας λύσεις για ευάλωτες ομάδες και βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής.
3. Προωθούν τη βιώσιμη ανάπτυξη, αξιοποιώντας τους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους χωρίς να τους υποβαθμίζουν.
4. Συνδέουν την τοπική παραγωγή με την καινοτομία, διευκολύνοντας την πρόσβαση σε αγορές και τη δημιουργία νέων προϊόντων και υπηρεσιών.

Rural 21 – Πως σχεδιάζουμε ένα Έξυπνο Χωριό

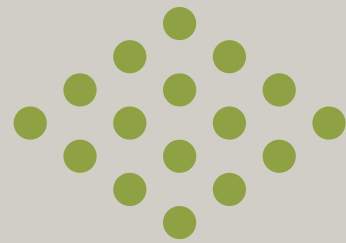

Βασικές προκλήσεις

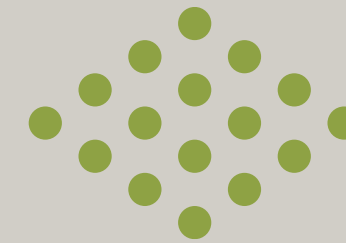
1. Δημογραφική συρρίκνωση
2. Γήρανση πληθυσμού
3. Έντονη εποχικότητα του τουρισμού και πίεση των υποδομών την θερινή περίοδο
4. Χαμηλή αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων
5. Χαμηλή ενσωμάτωση ψηφιακών τεχνολογιών τόσο στις δημοτικές υπηρεσίες και την τοπική επιχειρηματικότητα
6. Απουσία οριζόντιας στρατηγικής σύνδεσης μεταξύ των περιοχών
7. Ανεπαρκής σύνδεση παραγωγικών δραστηριοτήτων και τομέων μεταξύ νησιών / περιοχών

Στρατηγικές Κατευθύνσεις

Τοπική Παραγωγή &
Κυκλική Οικονομία

Κοινωνική
καινοτομία &
Ποιότητα ζωής

Περιβάλλον &
Πολιτιστική Κληρονομιά

Ενέργεια & Κλιματική
Προσαρμογή

Στάδια Υλοποίησης

0-6 μήνες

- Σχεδιασμός και οργάνωση: καθορισμός ομάδων έργου, συγκρότηση συνεργασιών, πρώτες μελέτες σκοπιμότητας.
- Ενίσχυση επικοινωνίας και ενημέρωσης τοπικών κοινωνιών.

6-18 μήνες

- Υλοποίηση βασικών έργων υποδομής και κοινωνικής καινοτομίας
- Δικτύωση παραγωγών, δημιουργία συνεργατικών σχημάτων και branding προϊόντων.
- Εκπαίδευση και κατάρτιση πολιτών σε νέες δεξιότητες.
- Ανάδειξη πιλοτικών δράσεων σε καλή πρακτική.

18-36 μήνες

- Επέκταση και ολοκλήρωση έργων μεγάλης κλίμακας
- Εδραίωση συνεργατικών μοντέλων και μόνιμων δομών
- Συνεχής αξιολόγηση, δείκτες προόδου και προσαρμογή στρατηγικής.
- Προβολή σε ευρωπαϊκό επίπεδο

Δείκτες Προόδου

Τι μετράμε

- Αριθμός νέων επιχειρήσεων ή συνεταιρισμών
- Συμμετοχή πολιτών σε δράσεις / εκπαιδεύσεις
- Βελτίωση προσβασιμότητας & κοινωνικών υπηρεσιών
- Ποσοστό αξιοποίησης τοπικών προϊόντων / υποδομών
- Μείωση περιβαλλοντικών πιέσεων (π.χ. απορρίμματα, ενέργεια)

Γιατί είναι σημαντικό

- Διασφαλίζουν διαφάνεια & λογοδοσία στην υλοποίηση
- Επιτρέπουν έγκαιρη προσαρμογή στρατηγικής
- Αναδεικνύουν τα οφέλη για την τοπική κοινωνία
- Διευκολύνουν την άντληση χρηματοδότησης (εθνική & ευρωπαϊκή)
- Δημιουργούν εμπιστοσύνη μεταξύ φορέων και πολιτών

Π.Ε. Νήσων Αττικής

Θεματικός Άξονας 1 – Καινοτομία & Ποιότητα Ζωής

- Δημιουργία δικτύου “Νησιωτικών Κέντρων Κοινότητας” με υπηρεσίες υποστήριξης ευάλωτων ομάδων, εκπαίδευσης και καινοτομίας.
- Κινητές δομές υγείας και ευεξίας
- Πλατφόρμα Τοπικών Υπηρεσιών ψηφιακή πλατφόρμα με στόχο την χαρτογράφηση υπηρεσιών,
- Ψηφιακές πλατφόρμες συμμετοχής πολιτών και ανταλλαγής γνώσεων.

Θεματικός Άξονας 3 – Περιβάλλον & Πολιτιστική Κληρονομιά

- Πρόγραμμα Ιχυθοκοιτίδας Νήσων Αττικής
- Προγράμματα ανάδειξης φυσικών μνημείων και πολιτιστικών διαδρομών
- Συντήρηση και επαναχρησιμοποίηση παραδοσιακών κτιρίων ως κέντρα κοινοτικής ζωής και πολιτισμού.
- Εκπαιδευτικές δράσεις για περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και εμπλοκή μαθητών/συλλόγων.
- Δράσεις Καθαρισμού και Αναδάσωσης

Θεματικός Άξονας 2 – Τοπική Παραγωγή & Κυκλική Οικονομία

- Συνεργατικά σχήματα αγροτών και αλιέων και μεταποιητών
- Προγράμματα αξιοποίησης παραπροϊόντων
- Δημιουργία ενιαίου σήματος ποιότητας «Νησιά Αττικής»
- Ενίσχυση της ανάπτυξης δραστηριοτήτων του πρωτογενούς τομέα
- Προγράμματα κατάρτισης για νέες δεξιότητες σε κλάδους αιχμής

Θεματικός Άξονας 4 – Ενέργεια & Κλιματική Προσαρμογή

- Δημιουργία ενεργειακών κοινοτήτων
- Σχέδια Κλιματικής Προσαρμογής
- Ενεργειακές αναβαθμίσεις Δημοσίων κτιρίων και επιχειρήσεων
- Δημοτικό σχέδιο μείωσης εκπομπών
- Προώθηση ήπιων μορφών μετακίνησης όπως ηλεκτρικά οχήματα, ποδηλασία

Δήμος Πόρου

Θεματικός Άξονας 1 – Καινοτομία & Ποιότητα Ζωής

- Ανάπτυξη δικτύου εθελοντικών ομάδων για υποστήριξη ηλικιωμένων.
- Πρόγραμμα “Πόρος για Όλους” Βελτίωση προσβασιμότητας δημόσιων χώρων

Θεματικός Άξονας 2 – Τοπική Παραγωγή & Κυκλική Οικονομία

- Δημιουργία μικρών μονάδων επεξεργασίας
Εγκατάσταση μικρής κλίμακας μεταποίησης και τυποποίησης για την αξιοποίηση υποπροϊόντων και την ελαχιστοποίηση αποβλήτων
- Ενίσχυση της αγροδιατροφικής εκπαίδευσης
Εκπαιδευτικά προγράμματα για παραγωγούς και επιχειρηματίες εστίασης

Θεματικός Άξονας 3 – Περιβάλλον & Πολιτιστική Κληρονομιά

- Αξιοποίηση και ανάδειξη του Λεμονοδάσους.
- Καταγραφή, συντήρηση και ανάδειξη πολιτιστικών μνημείων και παραδοσιακής αρχιτεκτονικής.
- Ανάδειξη θεματικών διαδρομών
- Δημιουργία “Σχολείου Θαλάσσιας Κληρονομιάς”
- Καταδυτικό Πάρκο Πόρου

Θεματικός Άξονας 4 – Ενέργεια & Κλιματική Προσαρμογή

- Έξυπνος Δημοτικός Φωτισμός
- Ανθεκτικότητα Ακτογραμμής παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της διάβρωσης (φυσικά αναχώματα, φύτευση ανθεκτικών ειδών κλπ)

Δήμος Αγκιστρίου

Θεματικός Άξονας 1 – Καινοτομία & Ποιότητα Ζωής

- **Δίκτυο “Γείτονας-Στήριγμα”** Εθελοντές/επαγγελματίες για κατ’ οίκον υποστήριξη ηλικιωμένων
- **Πρόγραμμα «Ζω & Δημιουργώ στο Αγκίστρι»**
Πρόσκληση σε νέους επαγγελματίες/οικογένειες με πακέτο υποστήριξης (δικτύωση , παιδικές δραστηριότητες μετά το σχολείο κλπ) ώστε να διευκολυνθεί η μόνιμη εγκατάσταση

Θεματικός Άξονας 3 – Περιβάλλον & Πολιτιστική Κληρονομιά

- **Διαδρομές Μικρής Κλίμακας Φύσης & Μνήμης**
- **Μικρο-Επεμβάσεις Δημόσιου Χώρου** Σκίαση/καθιστικά σε κοινόχρηστους χώρους, ενδημικές φυτεύσεις χαμηλής άδρευσης, πιλοτικές πράσινες τσέπες

Θεματικός Άξονας 2 – Τοπική Παραγωγή & Κυκλική Οικονομία

- **Συνεργατικό Μικρο-Εργαστήριο Μεταποίησης** Κοινόχρηστος εξοπλισμός για τυποποίηση μικρής κλίμακας (μέλι, βότανα, ελαιόλαδο, γλυκίσματα), υποστήριξη σε συσκευασία/ετικετοποίηση και βασική συμμόρφωση προτύπων.
- **Τοπικό Σήμα «Agistri Made» & Μικρή Ψηφιακή Βιτρίνα**
- **Κυκλική Διαχείριση Οργανικών**

Θεματικός Άξονας 4 – Ενέργεια & Κλιματική Προσαρμογή

- **Έξυπνος Οδοφωτισμός**
- **Δημιουργία συστήματος συλλογής και επαναχρησιμοποίησης βρόχινου νερού**

Δήμος Αίγινας

Θεματικός Άξονας 1 – Καινοτομία & Ποιότητα Ζωής

- **Δίκτυο «Φιστικιού και Κουλτούρας»** Συνεργασία παραγωγών, σχολείων, πολιτιστικών φορέων και εθελοντών για εκπαιδευτικά εργαστήρια, δημιουργία σχολικών κήπων και προγράμματα για την τοπική γαστρονομία.
- **Πολιτιστικά Εργαστήρια Όλο τον Χρόνο** Κύκλοι εκμάθησης παραδοσιακών τεχνών και σύγχρονων δημιουργικών δεξιοτήτων.

Θεματικός Άξονας 3 – Περιβάλλον & Πολιτιστική Κληρονομιά

- **Αναδιαρθρώσεις αναβάθμισης Παραδοσιακών Καλλιεργειών**
- **Αρχειακή Φωτογραφική Έκθεση «Αίγινα Τότε και τώρα»**
Υπαίθριες εκθέσεις με παλιές φωτογραφίες για σύγκριση αλλαγών στο τοπίο.

Θεματικός Άξονας 2 – Τοπική Παραγωγή & Κυκλική Οικονομία

- **Κέντρο Μεταποίησης & Καινοτομίας Φιστικιού** μικρής κλίμακας μονάδα για την τυποποίηση, μεταποίηση και δημιουργία νέων προϊόντων
- **Αξιοποίηση Παραπροϊόντων Φιστικιού** παραγωγή ζωοτροφών ή βιολογικών λιπασμάτων
- **Ηλεκτρονική Αγορά Αιγινήτικων Προϊόντων**

Θεματικός Άξονας 4 – Ενέργεια & Κλιματική Προσαρμογή

- **Έξυπνοι Μετρητές σε Σχολεία & Δημόσια Κτίρια**
- **Πράσινες Στέγες**

Δήμος Κυθήρων

Θεματικός Άξονας 1 – Καινοτομία & Ποιότητα Ζωής

- **Κυθηραϊκό Δίκτυο Αλληλέγγυας Οικονομίας** Δίκτυο ανταλλαγών υπηρεσιών, προϊόντων και δεξιοτήτων μεταξύ κατοίκων
- **Σχολείο Τοπικών Δεξιοτήτων**
- **Πρόγραμμα “Κύθηρα για Όλους** Βελτίωση προσβασιμότητας σε δημόσιου χώρους για ΑμεΑ και ηλικιωμένους

Θεματικός Άξονας 3 – Περιβάλλον & Πολιτιστική Κληρονομιά

- **Συνέχιση Αναβίωση και Συντήρηση Παραδοσιακών Μονοπατιών**
- **Πρόγραμμα “Υιοθετώ ένα Μνημείο”**
- **Αποκατάσταση και Επαναχρησιμοποίηση Παλαιών Αγροικιών**
- **Ανάδειξη Αντικυθήρων** Ολοκληρωμένο πρόγραμμα ανάδειξης Αντικυθήρων με έμφαση στην πολιτιστική κληρονομιά (Μηχανισμός Αντικυθήρων), το μοναδικό οικοσύστημα (Bird Observatory) και την ενίσχυση του βιώσιμου τουρισμού (διαδρομές, μικρές υποδομές φιλοξενίας επισκεπτών, ψηφιακές εφαρμογές)

Θεματικός Άξονας 2 – Τοπική Παραγωγή & Κυκλική Οικονομία

- **Αξιοποίηση Παραπροϊόντων Ελιάς και Μελιού**
- **Τοπικό Σήμα Ποιότητας “Κυθήρων”**
- **Συνεταιριστική Μονάδα Παραγωγής Φυσικών Καλλυντικών**

Θεματικός Άξονας 4 – Ενέργεια & Κλιματική Προσαρμογή

- **Ενεργειακός Συνεταιρισμός Τοπικών Παραγωγών**

Δήμος Σαλαμίνας

Θεματικός Άξονας 1 – Καινοτομία & Ποιότητα Ζωής

- **Σαλαμίνα – Νησί Χωρίς Εμπόδια** πρόγραμμα προσβασιμότητας για ΑμεΑ
- **Διαγενεακό Κέντρο Μάθησης “Σαλαμινίων Σύνδεσμος”**

Θεματικός Άξονας 3 – Περιβάλλον & Πολιτιστική Κληρονομιά

- **Ανάδειξη Αρχαίων Λιμενικών Εγκαταστάσεων**
- **“Υιοθετώ ένα Ιστορικό Σημείο”**
- **Θαλάσσιο και καταδυτικό Πάρκο Σαλαμίνας**

Θεματικός Άξονας 2 – Τοπική Παραγωγή & Κυκλική Οικονομία

- **Σαλαμινιώτικο Καλάθι Προϊόντων**
- **Κυκλική Αλιευτική Οικονομία**
- **Δημοτικό Εργαστήριο Μεταποίησης** κοινόχρηστος χώρος με εξοπλισμό για μικρούς παραγωγούς ώστε να τυποποιούν και να συσκευάζουν προϊόντα.
- **Αστικοί Λαχανόκηποι και Κοινόχρηστες Καλλιέργειες**

Θεματικός Άξονας 4 – Ενέργεια & Κλιματική Προσαρμογή

- **Έξυπνοι Μετρητές σε Δημοτικά Κτίρια**
- **Πράσινες Γειτονιές**

Δήμος Τροιζηνίας - Μεθάνων

Θεματικός Άξονας 1 – Καινοτομία & Ποιότητα Ζωής

- **Σχολή Φυσιοθεραπείας & Ευεξίας στα Μέθανα** εκπαιδευτικά σεμινάρια που αξιοποιούν τις ιαματικές πηγές για θεραπευτικούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς.
- **Διαγενεακά Προγράμματα Υγείας και Ευεξίας**

Θεματικός Άξονας 3 – Περιβάλλον & Πολιτιστική Κληρονομιά

- **Αποκατάσταση και Προβολή Ιαματικών Πηγών**
- **Θερμαλιστικό Κέντρο Ερμηνείας** μικρή έκθεση-κέντρο πληροφόρησης για την ιστορία, τις ιδιότητες και τις προοπτικές των ιαματικών πηγών

Θεματικός Άξονας 2 – Τοπική Παραγωγή & Κυκλική Οικονομία

- **Ηφαιστειακό Καλάθι Προϊόντων**
- **Συνεταιριστική Μονάδα Αποξήρανσης & Συσκευασίας Βοτάνων**
- **Αγροδιατροφικοί Συνεταιρισμοί Νέας Γενιάς**
- **Πρόγραμμα Ανακύκλωσης Βιομάζας** Αξιοποίηση υπολειμμάτων γεωργίας (κλαδέματα, φύλλα) για παραγωγή κομπόστ και ζωοτροφών.

Θεματικός Άξονας 4 – Ενέργεια & Κλιματική Προσαρμογή

- **Συνεταιριστικό Γεωθερμικό Σύστημα**
- **Έξυπνη Διαχείριση Υδάτων**
- **Αναδάσωση & Πυροπροστασία**

Δήμος Ύδρας

Θεματικός Άξονας 1 – Καινοτομία & Ποιότητα Ζωής

- Υποστήριξης Κατοίκων χωρίς Οδική Πρόσβαση
- Διαγενεακά Προγράμματα Μάθησης

Θεματικός Άξονας 2 – Τοπική Παραγωγή & Κυκλική Οικονομία

- Συνεργατικό Εργαστήριο Παραδοσιακών Προϊόντων
- Πιλοτικό Πρόγραμμα Κομποστοποίησης
- Brand “Hydra Crafted” Ομπρέλα ταυτότητας για χειροποίητα προϊόντα και καλλιτεχνικές δημιουργίες.

Θεματικός Άξονας 3 – Περιβάλλον & Πολιτιστική Κληρονομιά

- Ψηφιακή Αποτύπωση Παραδοσιακού Οικισμού
- Διαδρομές Πολιτισμού & Φύσης

Θεματικός Άξονας 4 – Ενέργεια & Κλιματική Προσαρμογή

- Έξυπνος Φωτισμός Οικισμού

Δήμος Σπετσών

Θεματικός Άξονας 1 – Καινοτομία & Ποιότητα Ζωής

- **Δίκτυο Γειτονιάς για Ηλικιωμένους & Μόνιμους Κατοίκους**
- **Πρόγραμμα «Νέοι Δημιουργοί στις Σπέτσες»** Κίνητρα προσωρινής στέγασης/εργαστηρίων για νέους τεχνίτες, σχεδιαστές και καλλιτέχνες που εγκαθίστανται μόνιμα και προσφέρουν μαθήματα στην κοινότητα.

Θεματικός Άξονας 3 – Περιβάλλον & Πολιτιστική Κληρονομιά

- **Ψηφιακή Τεκμηρίωση και προβολή Ναυτικής/Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς**
- **Διαδρομές Πολιτισμού & Φύσης**
- **Φροντίδα Δημόσιου Χώρου & Πρασίνου** Πρόγραμμα υιοθεσίας μικρών πλατειών/μονοπατιών από συλλόγους και σχολεία, με μικρές παρεμβάσεις σκίασης, καθιστικών, ενδημικών φυτεύσεων.

Θεματικός Άξονας 2 – Τοπική Παραγωγή & Κυκλική Οικονομία

- **Συνεργατικό Εργαστήριο Χειροτεχνίας & Μικρομεταποίησης**
- **Σήμα Ποιότητας “Spetses Crafted”**
- **Κυκλική Διαχείριση Υλικών** Δημιουργία εργαστηρίου επισκευής και ανακύκλωσης (repair & upcycling) για ξύλο, υφάσματα, μικροεξοπλισμό φιλοξενίας, σε συνδυασμό με κομποστοποίηση οργανικών αποβλήτων.

Θεματικός Άξονας 4 – Ενέργεια & Κλιματική Προσαρμογή

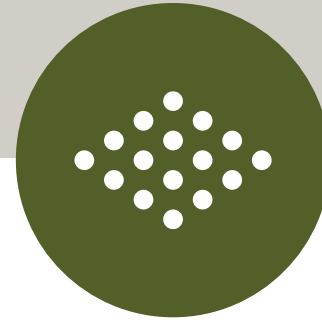
- **Σύστημα Έξυπνου Οδοφωτισμού**

Συμπεράσματα

- Υπάρχει ήδη μια σημαντική δυναμική, αυτό που χρειάζεται είναι να αξιοποιηθεί μεθοδικά και με σωστό σχεδιασμό.
- Οι Δήμοι και η κοινωνία των πολιτών μπορούν να συμμετέχουν πιο ενεργά, ώστε όλοι μαζί να συμβάλουν στη βελτίωση της καθημερινότητας.
- Τα Έξυπνα Χωριά μπορούν να λειτουργήσουν όχι μόνο ως μέσο ανάπτυξης, βιωσιμότητας αλλά και ως τρόπος να έρθουν πιο κοντά οι άνθρωποι και οι κοινότητες.

Σας

Ευχαριστούμε